

Анализ на данните за нотификациите по системата за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF), относно замърсители в храни за 2020 година

Системата за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF), която е обща за всички държави членки е създадена с *Регламент (ЕО) № 178/2002¹*. Системата подпомага държавите членки при действията им, като позволява бърз обмен на информация за рисковете, произтичащи от храни или фуражи и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети за овладяване на тези рискове и има за цел да предостави на контролните органи добре функциониращ инструмент за уведомяване за рискове за здравето на човека, произтичащи от храни или фуражи.

Законовата база за функционирането на системата:

- член 50 от *Регламент (ЕО) № 178/2002*;
- *Регламент (ЕС) № 16/2011 за установяване на мерки за прилагане за Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи*;
- член 30б от *Закон за храните*;
- член 47 от *Закон за фуражите*.

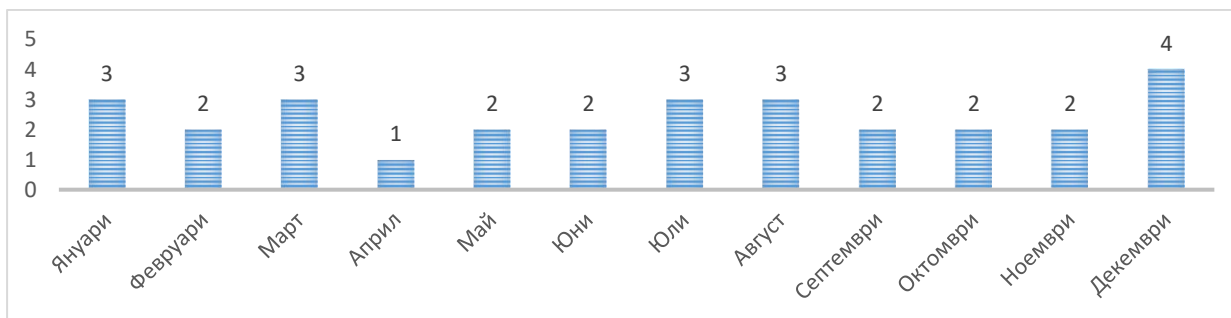
В настоящия материал са проследени данните от RASFF системата, засягащи различните видове замърсители и тежки метали в храни за 2019 година (до 25.11.2019 г.).

Замърсители от околната среда

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени замърсители от околната среда в храни за посочения период е **29 бр. (44 бр. за 2019 г.)**

На *Фигура 1* е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2020 година. Най-голям брой нотификации има през месец декември (4 броя) и януари, март, юли и август (по 3 броя).

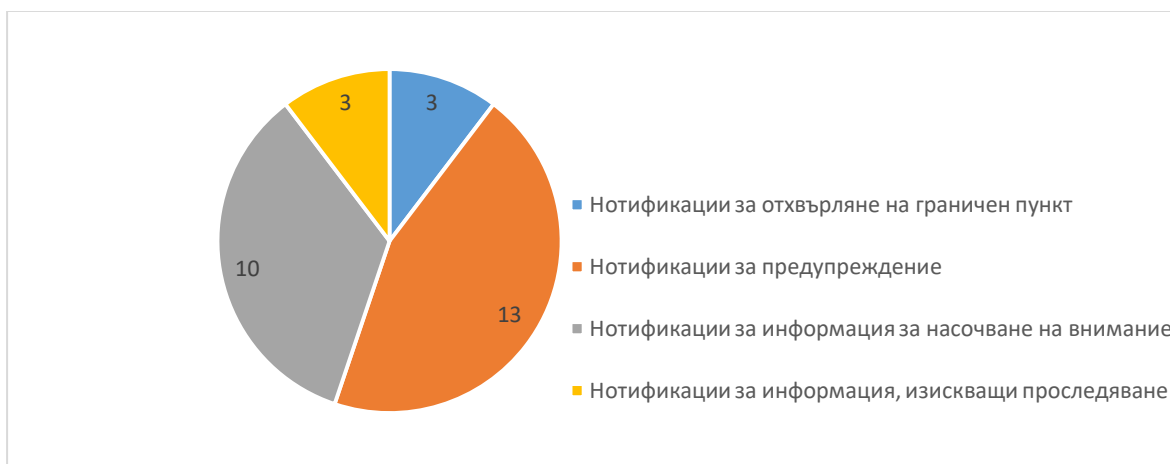
¹ *Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните*

Фигура 1

Брой нотификации за 2020г.

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 2**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**13 бр.**), последвано от нотификациите за информация за насочване на внимание (**10 бр.**), нотификации за информация, изискващи проследяване (**3 бр.**) и нотификации за отхвърляне на граничен пункт (**3 бр.**).

Фигура 2

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно замърсители от околната среда в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове замърсители и засегнати продукти**.

- **Нотификациите за отхвърляне на граничен пункт се отнасят до:**
  - наличие на бензо(а)пирен и полициклични ароматни въглеводороди в пушена сардина от Гана и в пушено пилешко месо, също от Гана. Рискът за консуматора е определен, като сериозен и при двете нотификации;
  - минерални масла в бонбони от САЩ.

При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация за

насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. **Бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони** в мазнини и масла, хранителни добавки, подправки, какаови продукти, зърнени храни и бананов чипс – **12 бр.** Държави на произход на продуктите са: Холандия, Китай, Виетнам, Полша и др.
2. **Минерално масло** в оризово масло от Тайланд -**1 бр.**

При всичките 13 бр. нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен.

- **Нотификации за информация за насочване на внимание - установени рискове:**

1. **Бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони – 6 бр.** в подправки, месни продукти, какаови продукти, зърнени храни и хранителни добавки; държави на произход - Китай, Полша, Бразилия и др. При по-голямата част от нотификациите рискът за консуматора е определен, като сериозен;
2. **Диоксин** в охладена скумрия, охладено говеждо месо и яйца – **3 бр.** Храните са с произход: Белгия, Япония и Германия. При тези нотификации рискът за консуматора е определен, като сериозен;
3. **Минерално масло** в стафиди от Иран – 1 бр. установените несъответствия не представляват сериозен риск за човешкото здраве;

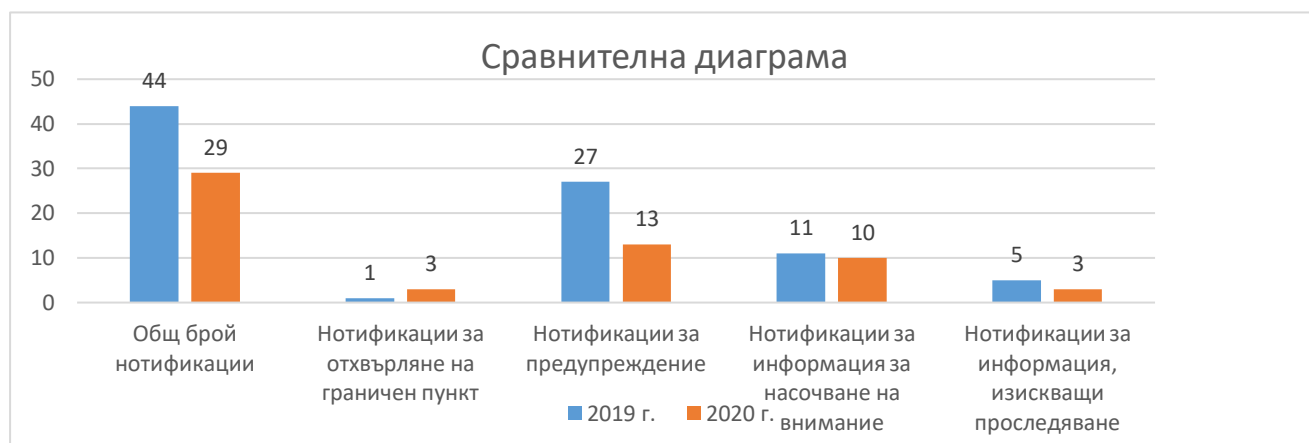
- **Нотификации за информация, изискващи проследяване – установени рискове:**

1. **Минерално масло (MOAH и MOSH)** в ориз басмати от Литва (1 бр.) и в пшеница от **Йордания** (1 бр.). Рискът за консуматора не е определен;
2. **Диоксин** в добавки в храните от Германия – 1 бр. Рискът за консуматора не е определен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо 2019 г.

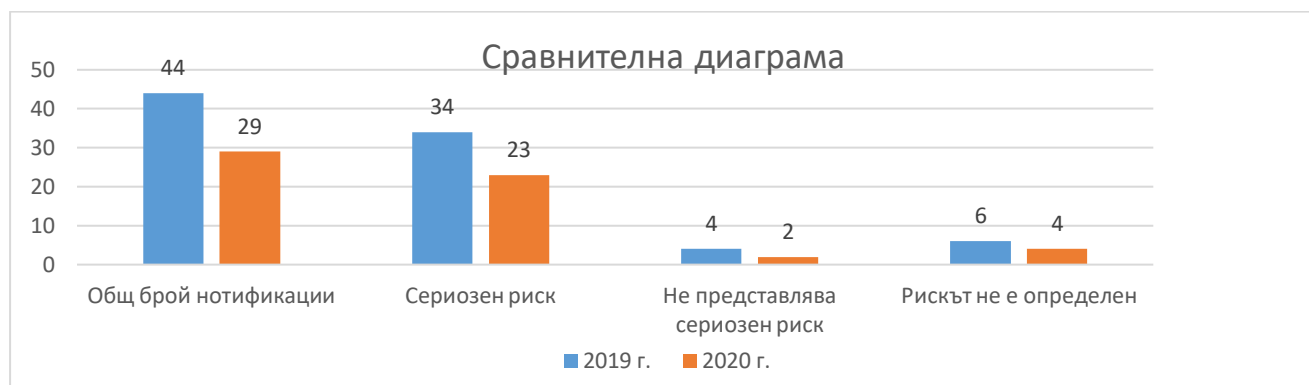
През **2019** година, общият брой на нотификациите, отнасящи се до замърсители от околната среда в храни е **44 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **27 бр.**, нотификациите за информация за насочване на внимание са **11 бр.**, нотификациите за информация, изискващи проследяване са **5 бр.** и нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **1 бр.** Виж. *Фигура 3.*

Наблюдава се съществена разлика по отношение на броя на нотификациите. През 2020 г., техният брой е много по-малък, в сравнение с 2019 г. И през двете сравнявани години най-голям е процента на нотификациите за предупреждение. По отношение на идентифицираните опасности няма съществена разлика. И през двата периода преобладават случаите на установяване на бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони в различни видове храни. Останалите опасности са диоксини и минерални масла (МОАН и MOSH)

Фигура 3

По отношение на класификацията на риска, запазва се тенденцията на поддържане на високия процент на нотификациите, при които рискът за консуматора е определен, като сериозен. Виж. *Фигура 4*.

Фигура 4

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация. Нотификацията е за предупреждение, рискът за консуматора е определен, като сериозен и касае установяване на минерално масло (MOSH: 59,5; МОАН: 25 mg/kg - ppm) и

глицидилови естери (2,37 mg / kg - ppm) в оризово масло от Тайланд, през Холандия. За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо 2019

г.

През 2019 г. нотификациите са били две, като и двете се отнасят до установяване на полициклични ароматни въглеводороди в хранителни добавки (спирулина на таблетки и листа от гинко билоба на прах). И при двете нотификации рискът е определен, като сериозен.

Индустриални замърсители

За установяване на индустриални замърсители в храни за отчетния период са издадени 2 бр. нотификации: водороден пероксид в млечна напитка и млечен десерт от Франция и неразрешени нови хранителни съставки водороден прекис и карбамид в хранителната добавка от САЩ. При първата нотификация рискът е класифициран, като сериозен, а при втората, не е определен. През миналата 2019 г. е издадена само една нотификация – за наличие на сода каустик в бира от Германия.

И през двете сравнявани години, България не е засегната по нито една нотификация.

Химични замърсители

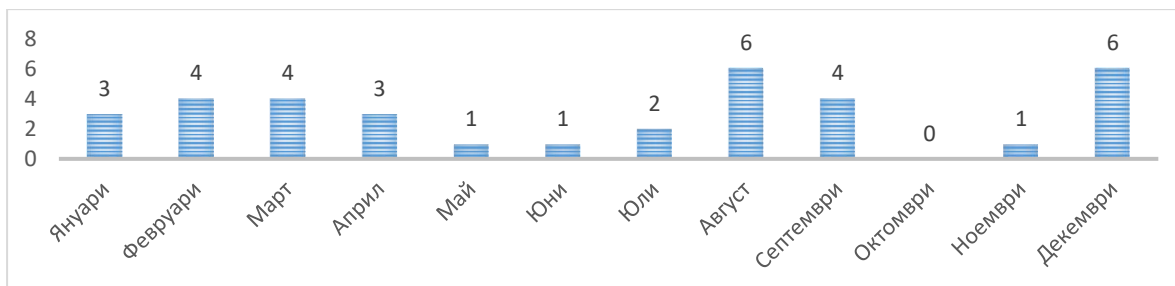
По отношение на химични замърсители, за 2020 г. е издадена една нотификация, отнасяща се до установяване на полициклични ароматни въглеводороди (сума на РАН4: 1.93 µg / kg - ppb), толуен (161 mg / l) и ксилол (505 mg / l) в тинктура от зелен орех от Молдова. При тази нотификация рискът е определен за сериозен. През 2019 г., издадените нотификации са 2 бр., като и двете са нотификации за предупреждение и се отнасят до риск от химично замърсяване на бутилирана вода от Белгия и на охладени стриди от Франция. И при двете нотификации, рискът е определен за сериозен.

И през двете сравнявани години, България не е засегната по нито една нотификация.

Замърсители от преработката на храните

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени замърсители от преработката на храните за 2020 г. е 35 бр. (14 бр. за 2019 г.).

На *Фигура 5* е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2020 година.

Фигура 5

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 6**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**24 бр.**), следвани от нотификациите за информация за насочване на внимание (**7 бр.**), нотификациите за информация, изискващи проследяване (**3 бр.**) и нотификации за отхвърляне на граничен пункт (**1 бр.**).

Фигура 6

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно замърсителите от преработката на храните, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове замърсители и засегнати продукти**.

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. Глицидилови естери в растителни мазнини в растителни мазнини, зърнени храни и печива, смесени храни и бисквити – 11 бр.;
2. 3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD), заедно с глицидилови естери в зърнени храни, масла и смесени храни – 6 бр.;
3. Високо съдържание на акриламид в чипс – 6 бр.
4. Минерално масло (MOAH и MOSH) в оризово масло – 1 бр.

Държавите на произход на храните са: Турция, Сирия, Иран, Холандия и др..

При почти всичките нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен.

- При нотификацията за отхвърляне на граничен пункт са установени глицидилови естери в палмово масло от Малайзия. Рискът за консуматора е определен като сериозен.
- При нотификациите за информация за насочване на внимание е установено:
  1. високо съдържание на акриламид в бисквити – 3 бр.;
  2. глицидилови естери в растителни масла – 3 бр.;
  3. 3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD) в соев сос от Китай – 1 бр.

При по-голямата част от нотификациите рискът е определен за сериозен.

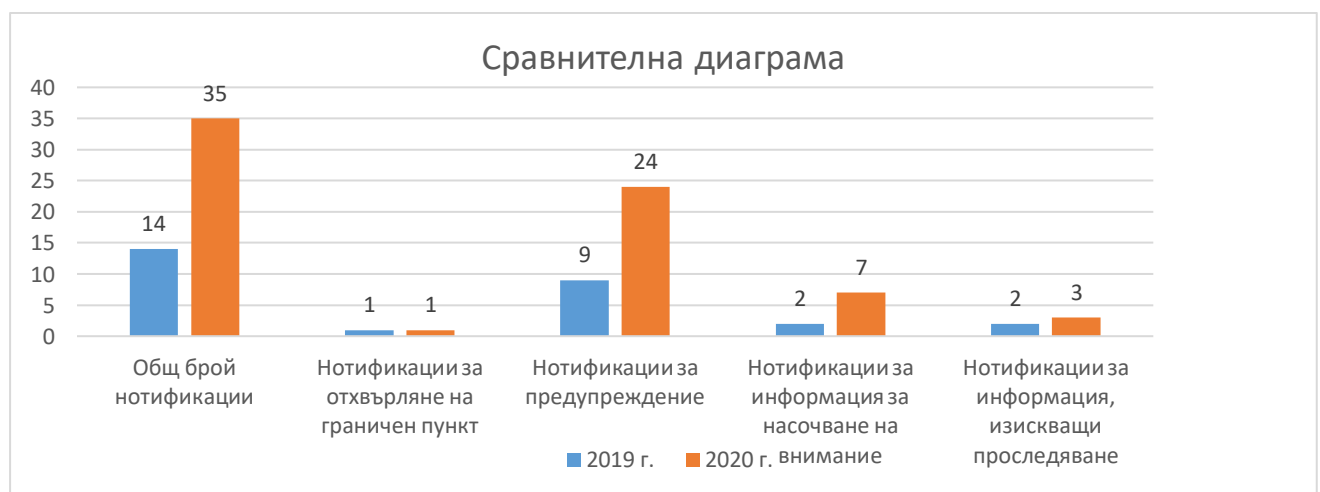
- Нотификации за информация, изискващи проследяване (3 бр.) се отнасят до: високо съдържание на акриламид в крекери от Литва; 3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD) в соев сос от Филипините; глицидилови естери в растителни масла от ОАЕ.

Рискът за консуматора при тези нотификации не е определен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо 2019 г.

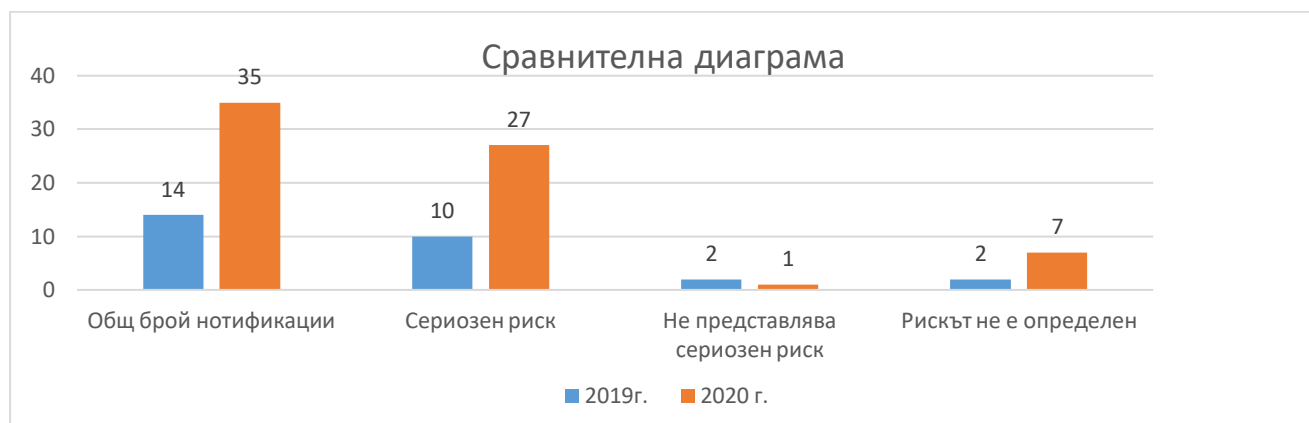
За 2019 година, общият брой на нотификациите, отнасящи се за тези замърсители в храни е **14 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **9 бр.**, нотификациите за информация за насочване на внимание са **2 бр.**, нотификациите за информация, изискващи проследяване са **2 бр.** и за отхвърляне на граничен пункт има само една нотификация Виж. *Фигура 7.*

През 2020 г., в сравнение с 2019 г. общият брой на нотификациите е значително по-висок, както и процентът на нотификациите за предупреждение.

Фигура 7

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при голяма част от нотификациите, рискът е определен, като сериозен. Виж. *Фигура 8*.

Фигура 8

Нотификации за България

За отчетния период, България е засегната по 2 бр. нотификации: глицидилови естери (2799 $\mu\text{g}/\text{kg}$ - ppb) в оризово масло от Тайланд, през Холандия и минерално масло (MOSH: 59,5; MOAH: 25 mg/kg - ppm) и глицидилови естери (2,37 mg/kg - ppm) в оризово масло отново от Тайланд, през Холандия. И двете нотификации са за предупреждение, при които рискът е определен като сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо 2019 г.

През 2019 г. има една нотификация, касаеща България: нотификация за предупреждение, отнасяща се до установени глицидилови естери (2386 $\mu\text{g}/\text{kg}$ - ppb) в растителни мазнини от Обединените арабски емирства.

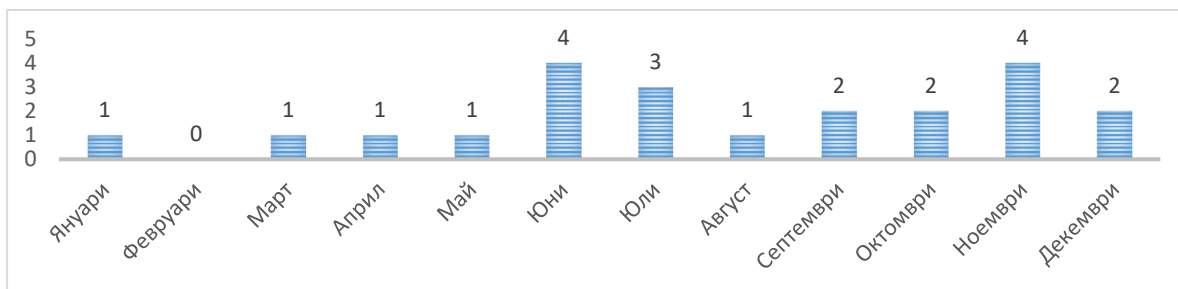
И през двете сравнявани години всички нотификации са нотификации за предупреждение, а рискът за консуматора е определен като сериозен.

БИОЛОГИЧНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени биологични замърсители в храни за отчетния период е **22 бр.** (42 бр. за 2019 г.).

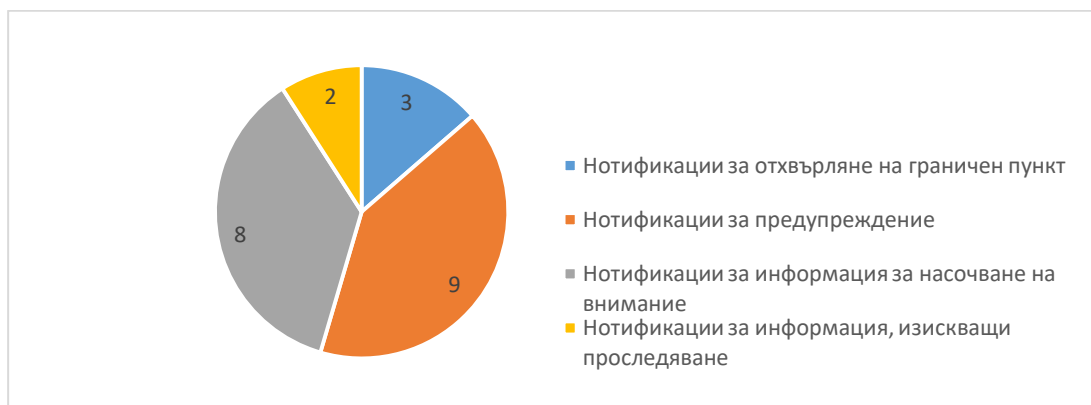
На *Фигура 9* е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2019 година. Най-голям е броят на нотификациите през месеците юли и септември – по 6 бр.

Фигура 9

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 10**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**9 бр.**), следвани от нотификациите за информация за насочване на внимание (**8 бр.**), нотификации за отхвърляне на граничен пункт (**3 бр.**) и нотификациите за информация, изискващи проследяване са **2 бр.**

Фигура 10

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно биологичните замърсители, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове контаминанти и засегнати продукти**.

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. Хистамин в рибни продукти (риба тон и скумрия) - 6 бр., *като три от случаите, изискващи нотификация се отнасят до хранителни взривове.* Като държави на произход са посочени Виетнам, Полша и Китай;
2. Високи нива на цианид в брашно от маниока от Нигерия - 2 бр.;
3. Присъствие на татул (*Datura stramonium L*) в овесена каша от Полша - 1 бр.
При всички нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен, а при 2 бр. не е определен

Нотификации за отхвърляне на граничен пункт – установени рискове:

1. Хистамин в рибни продукти (риба тон) от Виетнам - 6 бр.;

2. Високи нива на цианид в ядки и продукти от ядки (кайсиеви ядки) - 4 бр. Като държави на произход са посочени Индия, Турция, Узбекистан.

Рискът за консуматора е определен, като сериозен.

- **Нотификации за информация за насочване на внимание:**

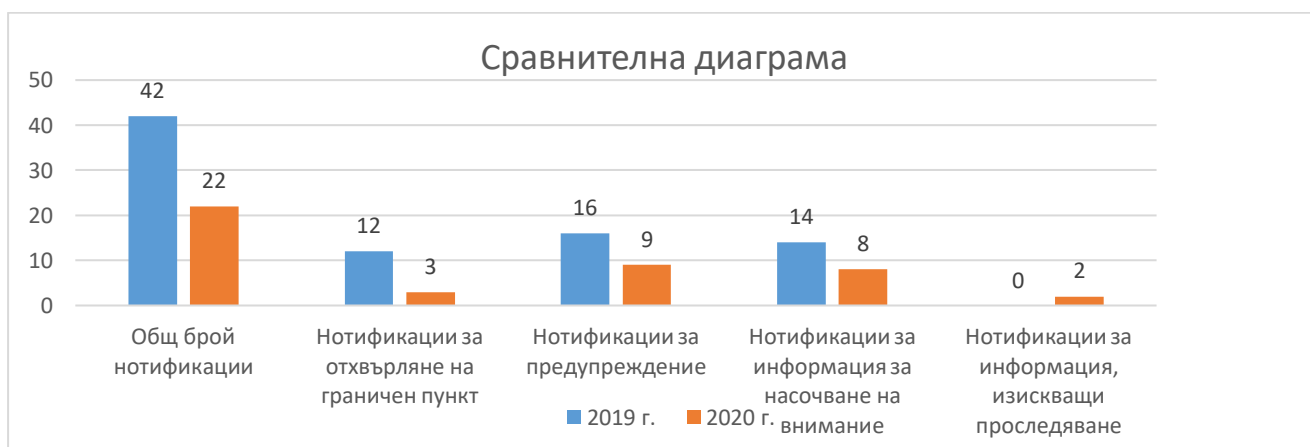
Всички нотификации от тази категория се отнасят до наличие на хистамин в рибни продукти (риба тон, кралска риба, аншоа) - 8 бр. Като държави на произход са посочени Шри Ланка, Виетнам, Индия и Испания.

Рискът за консуматора е определен, като сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо 2019 г.

За 2019 година, общият брой на нотификациите, отнасящи се за тези замърсители в храни е **42 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **16 бр.**, нотификациите за информация за насочване на внимание са **14 бр.**, нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **12 бр.**, няма нотификации за информация, изискващи проследяване. Виж. *Фигура 11.*

През 2020 г. се наблюдава значителен спад на общия брой на нотификациите (почти двойно), в сравнение с техния брой през 2019 г.

Фигура 11

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при над 90% от нотификациите, рискът е определен, като сериозен. Виж. *Фигура 12.*

Фигура 12

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация - нотификация за отхвърляне на граничен пункт, при които рискът е определен, като сериозен. Нотификацията се отнася до установени високи нива на цианид (80 mg/kg - ppm) в кайсиеви ядки от Турция.

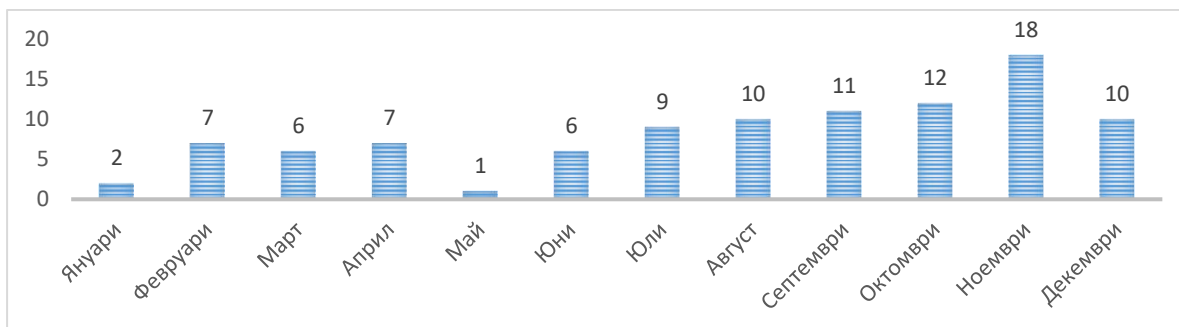
Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо 2019 г.

През 2019 г. България е упомената по 2 бр. нотификации - нотификации за отхвърляне на граничен пункт. И през двете сравнявани години, издадените нотификации са нотификации за отхвърляне на граничен пункт, България е държавата, издала нотификациите и всички те се отнасят до установени високи нива на цианид в кайсиеви ядки от Турция. Рискът за консуматора е определен, като сериозен.

Тежки метали

Общият брой на нотификациите, отнасящи се за установени тежки метали в храни за 2020 година е **99 бр.** (130 бр. за 2019 г.)

На **Фигура 13** е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2020 година. Най-голям брой нотификации са издадени през м. ноември (**18 броя**) и м. октомври (**12 броя**).

Фигура 13

Брой нотификации за 2020г.

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тежки метали в храни, са представени на **Фигура 14**. Най-голям е дялът на нотификациите за информация за насочване на внимание (**44 броя**), последвани от нотификациите за предупреждение (**40 бр.**), следват нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (**12 броя**) и нотификациите за информация, изискващи проследяване (**3 броя**).

Фигура 14

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF системата относно тежки метали в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове тежки метали и засегнати продукти**.

- При нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са установени следните рискове, изискващи отхвърляне на пратка на граничен пункт:
  1. **Живак** в риба и рибни продукти (риба меч, акула и риба тон.) с произход от Мозамбик и Гвиана – **7 бр.** нотификации;
  2. **Кадмий** в калмари, риба тон и сепия, с произход Тайланд, Индонезия и Индия – **5 бр.** нотификации;

При всички нотификации рискът е определен, като сериозен.

При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация

за насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**
  1. **Живак** в риба и рибни продукти (риба тон, марлин, акула, риба меч) – **23 бр.**
Произходът е предимно Испания и Португалия;
  2. **Кадмий** в рибни продукти, молюски и ракообразни (сепия, скумрия, риба тон, сафрид и *Афанопус* (*Aphanopus carbo*) (10 бр.) и зеленчуци (чесън) (1 бр.), **храни за кърмачета и малки деца (1 бр.)**. Държавите на произход са Китай, Чили, Испания и др.;
  3. **Олово** в хранителни добавки, месни продукти и аспарагус – **3 бр.**;
  4. **Олово и желязо** в домати сокове и консерви – **1 бр.**
  5. **Арсен и олово** във водорасли от Индия – **3 бр.**;
  6. **Хром, живак и олово в куркума на прах от Индия, през България – 1 бр.**

От гореописаните нотификации, при 2 бр. рискът за консуматора не е определен, при всички останали той е определен като сериозен.

- **Нотификации за информация за насочване на внимание – установени рискове:**
  1. **Живак** в риби от видовете: риба меч, риба тон, акула, баракуда, *Epinephelus marginatus* (вид бодлоперка), червено фагри (*Pagrus pagrus*) и хек от Испания, Гърция, Индонезия, Египет, Виетнам и др. – **20 бр.**
  2. **Кадмий** в рибни продукти (от видовете риба меч, сепия, риба тон), ракообразни (калмари, октопод), охлюви и молюски, конско месо, чесън, спанак, целина, плод чипс и шоколад от Испания, Индия, Китай, Виетнам и др. – **18 бр.**; ↑
  3. **Олово** в месни продукти, **рибни продукти (сепия)**, хранителни добавки и джинджирил - **5 бр.**; ↑
  4. **Високи нива на цинк** в хранителни добавки от САЩ – **1 бр.**;

При по-голямата част от всички гореописани нотификации, рискът за консуматора е определен, като сериозен.

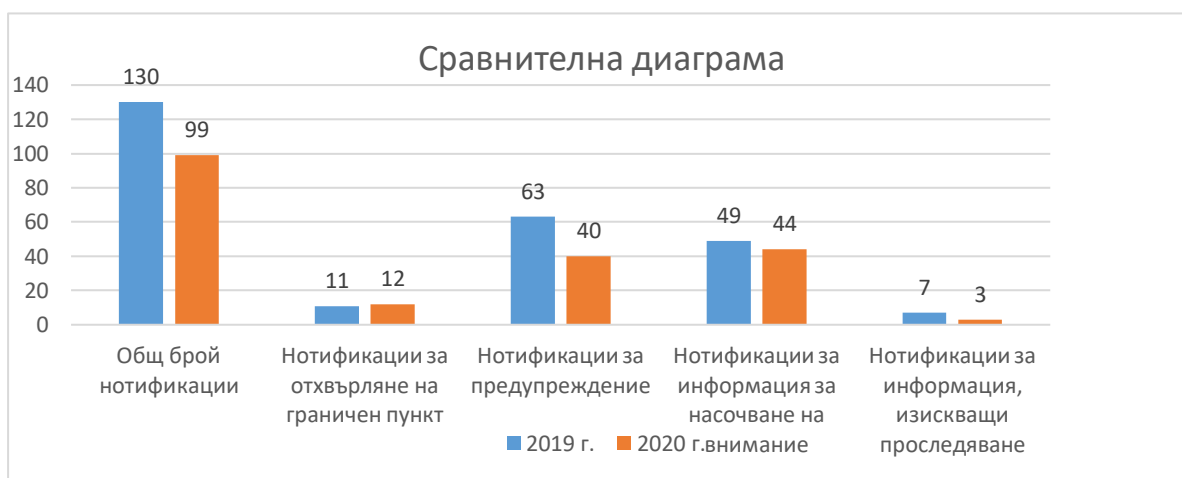
- **Нотификации за информация, изискващи проследяване – установени рискове:**
  1. **Кадмий** в чесън от Испания – **2 бр.**;
  2. **Кадмий и високи нива на йод** във водорасли от Белгия, като суровината е от Северна Корея – **1 бр.**

3. Арсен в скариди от Сенегал – 1 бр.;

Рискът е при тези нотификации не е еопределен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо 2019 г.

За 2019 година, общият брой на нотификациите, отнасящи се до тежки метали в храни е **130 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **63 бр.**, нотификации за информация за насочване на внимание са **49 бр.**, нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **11 бр.**, и нотификации за информация, изискващи проследяване са **7 бр.** Виж. **Фигура 15.** През 2020 г., в сравнение с 2019 г. се наблюдава спад на общия брой на нотификациите, в т.ч. нотификациите за предупреждение.

Фигура 15

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при по-голямата част от нотификациите, рискът за консуматора е определен като сериозен. Виж. **Фигура 16.**

Фигура 16

Нотификации за България

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация, която е нотификация за предупреждение и се отнася до хром (503 mg/kg - ppm), олово (2020 mg/kg - ppm) и живак (6 mg/kg - ppm) във фалшифицирана куркума на прах от Индия, през България. Рискът при тази нотификация е определен за сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, 2019 г.

През 2019 г. **2 бр.** нотификации: нотификации за предупреждение, които се отнасят до живак в замразена риба меч от Виетнам и хром и олово в куркума от Индия (нотифицираща държава е България). И при двете нотификации рискът е определен, като сериозен.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за 2020г. относно различни видове замърсители и тежки метали в храни, могат да се направят следните изводи:

1. По отношение на нотификациите, свързани със замърсителите от околната среда, през 2020 г. се наблюдава тенденция към рязко **понижаване** на техния общ брой. **Бензо(а)пиренът и полицикличните ароматни хидрокарбони** продължават да са сред най – често срещаните основания за издаване на нотификация;
2. По отношение на нотификациите, отнасящи се до замърсители от преработката на храните, през 2020 г., техният брой е значително **по-висок**, в сравнение с 2019 г. Сред най-често установяваните несъответствия е наличието на **глицидилови естери и високи нива на акриламид** в храните.
3. При биологичните замърсители, **хистаминът в рибни продукти и цианидът в ядки** са най-често установяваните несъответствия. През 2020 г. се наблюдава значителен **спад** на общия брой на нотификациите (почти двойно), в сравнение с техния брой през 2019 г.;
4. По отношение на тежки метали, се наблюдава **понижение** на броя на нотификациите за 2020 г., спрямо техния брой през 2019 г. И през двете сравнявани години **живакът** в рибни продукти си остава сред най-често установяваните тежки метали, следван от кадмия, **но през 2020 г. се наблюдава увеличаване на несъответствията, свързани с кадмий и с олово.**
5. За България не се наблюдава значима тенденция към промяна на броя на нотификациите за 2020 г., в сравнение с техния брой през 2019 г., както и по отношение на тяхната сериозност.

Изготвил:

д-р Аксиния Антонова – главен експерт в дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“ при ЦОРХВ

29.01.2021 г.